

Informatívny materiál pre vytvorenie „Rizikového fondu“ - cestovná mapa

Obsah

A.	Vymedzenie problematiky.....	3
B.	Analýza stavu.....	5
C.	Skúsenosti z EÚ.....	8
D.	Aktuálny systém štátnej pomoci z hľadiska eliminácie rizík.....	11
E.	Prechod k systémovému a dlhodobu udržateľnému systému riadenia a eliminácie rizík veľkého rozsahu	14
	E.1 Základné princípy.....	14
	E.2 Fázy prípravy podmienok pre založenie systému riadenia rizík prostredníctvom RF /cestovná mapa/	14
F.	Hlavné tézy zákona o RF	16
	F.1 Hlavné zákonné vymedzenia inštitucionalizácie fondu	16
	F.2 Finančné zdroje fondu	16
	F.3 Oblasť pôsobenia	16
	F.4 Rozhodovací mechanizmus	17
	F.5 Mechanizmus administrácie žiadostí.....	17
	F.6 Algoritmus výpočtu príspevkov	18
	F.7 Použitie naakumulovaných prostriedkov	18
	F.8 Oprávnený príjemca – základné kritériá.....	19
	F.9 Organizačná štruktúra fondu (návrh hlavných bodov).....	19
G.	Hlavné tézy inovácie schém	20
H.	Ekonomické, sociálne a národohospodárske očakávania vplyvu systému na stabilitu poľnohospodárstva	21
	Príloha 1.....	23

A. Vymedzenie problematiky

Poľnohospodárske podnikanie vrátane jeho celospoločenských funkcií, akými sú tvorba životného prostredia a zabezpečenie zamestnanosti na vidieku, podliehajú vysokej volatilita mnohých externých podmienok. Riziko podnikania v poľnohospodárstve je všeobecne väčšie ako v iných odvetviach národného hospodárstva. Extrémne prírodné javy, choroby rastlín a zvierat a zmena klímy majú čoraz častejší a intenzívnejší dopad na poľnohospodársku produkciu. Vysoká rizikovosť ovplyvňuje príjmy a konkurencieschopnosť, čo vedie k zníženiu objemu investícií, sťaženiu plánovania a ďalšieho rozvoja podnikov. Je preto dôležité hľadať riešenia na riadenie rizika v kontexte otvorených trhov a zhoršujúcich sa klimatických prejavov.

Riziko v poľnohospodárstve sa rozdeľuje na bežné podnikateľské riziko a riziko veľkého rozsahu spôsobené najmä nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe. Medzi riziká veľkého rozsahu okrem prírodných katastrof možno zahrnúť aj výskyt chorôb zvierat a škodcov rastlín, alebo škody spôsobené chránenými zvieratami. S **bežným rizikom** sa dokážu poľnohospodári vysporiadať sami aj bez pomoci štátu alebo EÚ, je to súčasť manažmentu fariem. Pri **rizikách veľkého rozsahu** je nevyhnutná účasť štátu, lebo samotní poľnohospodári nedokážu zvládnuť rozsah škôd vlastnými silami. V prípade rozsiahlych škôd na úrode alebo chove, ktoré nepokrýva komerčné poistenie, štát aktuálne poskytuje pomoc formou štátnej pomoci na kompenzáciu strát.

Na základe záverov z rôznych klimatických štúdií potvrdzujúcich nepriaznivý vývoj klímy a stavu poľnohospodárstva na Slovensku a súvzťažne i na globálnej úrovni, môžeme konštatovať, že:

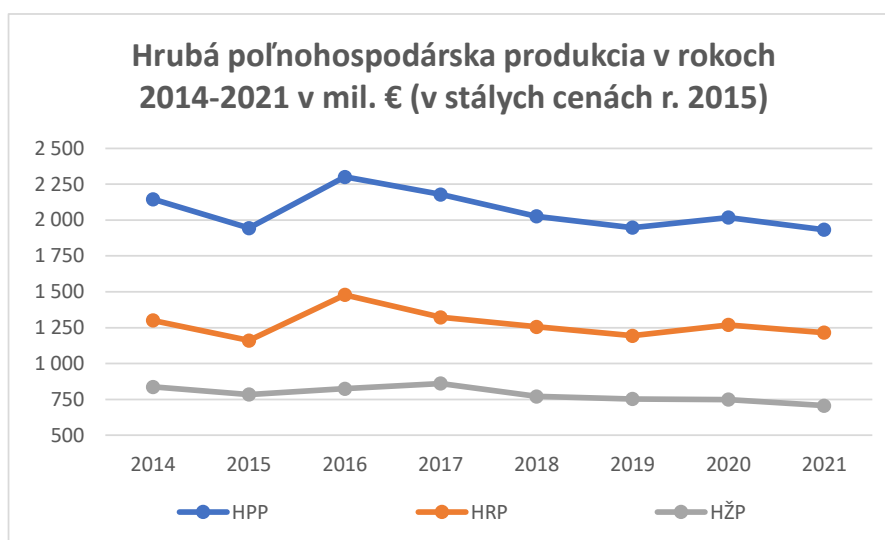
1. Miera rizík predovšetkým hydrometeorologických (ale i obchodných) sa v odvetví poľnohospodárstva bude trvalo zvyšovať a rovnako tak aj pravdepodobnosť nepredvídateľných prírodných javov s rozsiahlymi dôsledkami.
2. Klimatické zmeny ovplyvnia zmeny pomerov v jednotlivých fázach vegetačného obdobia, napr. sumy denných teplôt alebo sumy fotosynteticky aktívneho žiarenia. Kritickými následkami pre poľnohospodárstvo môže byť nedostatok vody a extrémne výkyvy počasia, prívalové dažde striedajúce sa s dlhými periódami sucha. Najodolnejšími pôdami voči klimatickej zmene budú predovšetkým najkvalitnejšie a najúrodnejšie druhy pôdy: černoze, čiernice a hnedozeme. Dlhé periódy sucha zvýšia tlak na zavlažovanie ornej pôdy, čo zvýši nápor na riečne ekosystémy a na zásoby podzemných vôd. Zvyšovanie priemernej teploty vzduchu uľahčí tiež šírenie patogénov rastlín, prezimovanie poľnohospodárskych škodcov, čo môže vyvolať zvýšenú spotrebu chemických prípravkov na ošetrovanie rastlín a kumuláciu ich reziduí.
3. Ekonomické dopady pre podniky budú významné a vyvolajú problémy pri predikcii, prognózach a plánovaní, pri riadení ekonomiky z pohľadu finančných tokov, tvorbe zdrojov pre rozvoj podnikov a spôsobia nižšiu solventnosť podnikov.
4. Vplyv a rozsah negatívnych javov ako je sucho, záplavy, mráz či krupobitie nie je možné predvídať, preto vhodnou formou opatrenia zo strany štátu pre znižovanie strát je predovšetkým priebežné kumulovanie dostupných zdrojov finančných prostriedkov na elimináciu ich dopadov.

Preto navrhujeme zriadenie fondu s názvom **Rizikový fond (ďalej len „RF“ alebo „fond“)**. Cieľom návrhu na zriadenie RF nie je úplné eliminovanie rizík v poľnohospodárstve, ale **vytvorenie trvalého systému na manažment rizík veľkého rozsahu v poľnohospodárskej prvovýrobe**, pomocou ktorého by boli odškodňovaní jednotliví podnikatelia so zreteľom na vytvorenie podmienok pre trvalo udržateľné poľnohospodárstvo.

B. Analýza stavu

Pri pohľade na vývoj hrubej rastlinnej produkcie (HRP), ktorá je na základe porovnania, na vplyv klimatických zmien citlivejšia ako živočíšna produkcia (Graf 1) zisťujeme, že rozdiel medzi hodnotou HRP v najhoršom (2015) a najlepšom (2016) roku predstavuje 21,5 % (318,2 mil. €). Znamená to, že konkrétne podniky sa v horších rokoch dostávajú do situácie, kedy nemajú zdroje na splatenie svojich záväzkov a tým pádom už vôbec nie na zabezpečenie ďalšieho rozvoja podniku.

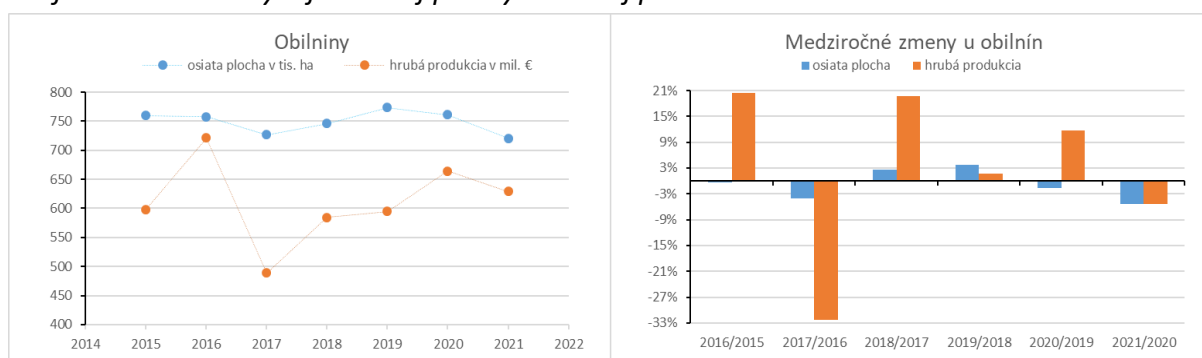
Graf 1

Prameň: ŠÚ SR / DataCube / Odvetvové štatistiky / Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybárstvo / Hrubá rastlinná produkcia podľa komodít a Hrubá živočíšna produkcia podľa komodít

V sledovanom období (viď Tabuľka 1) sa ukazuje, že hrubá rastlinná produkcia je pri svojej rôznorodosti plodín vystavená vo veľkej miere rizikám vyplývajúcim z poveternostných podmienok, lebo faktor ceny sme eliminovali tým, že produkcia je vyjadrená v stálych cenách roku 2015 a faktor osiatej plochy nezohráva signifikantný význam, nakoľko vplyv zmeny osiatej plochy nie je priamo úmerný zmenám v hrubej produkcii vyjadrenej v stálych cenách (viď ako príklad obilniny v grafe 2). Pri porovnaní hrubej produkcie medzi najlepším a najhorším rokom napr. produkcia čerstvej zeleniny dosiahla rozdiel takmer 102,3 mil. € (-67 %), obilniny 232,7 mil. € (-32,3 %) a technické plodiny (najmä olejninu) až 244,3 mil. € (-65,8 %). V roku 2022 sa očakáva ďalšia výrazná odchýlka od bežných hodnôt hrubej rastlinnej produkcie, s vyjadrením v stálych cenách.

Graf 2 Porovnanie vývoja osiatej plochy a hrubej produkcie u obilnín

Prameň: ŠÚ SR / Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami k 20.5.yyyy

Tabuľka 1: Vývoj hrubej rastlinnej produkcie podľa komodít v rokoch 2015 – 2021, v mil. €

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	rozdiel (max- min)	% odchýlka (min/max)
Hrubá rastlinná produkcia spolu	1 160,81	1 479,01	1 322,02	1 256,09	1 194,02	1 268,99	1 214,97	318,20	-21,51%
Obilniny (bez ryže)	598,44	721,2	488,5	584,82	595,14	664,45	629,29	232,70	-32,27%
Strukoviny	7,73	8,05	5,97	4,86	4,86	6,15	7,41	3,19	-39,63%
Okopaniny	55,72	73,17	81,15	89,7	91,99	89,39	81,85	36,27	-39,43%
Technické plodiny	201,08	126,76	129,96	318,76	276,21	309,64	371,02	244,26	-65,83%
Čerstvá zelenina	152,78	130,82	146,47	57,06	65,11	50,5	78,22	102,28	-66,95%
Čerstvé ovocie	20,64	9,41	16,04	20,51	17,41	14,37	14,47	11,23	-54,41%
Ostatné + hrozno	124,42	267,24	305,94	221,51	183,33	203,98	122,19	183,75	-60,06%

Prameň: ŠÚ SR, údaje prezentujú hrubú rastlinnú produkciu vo vybraných komoditách rastlinnej produkcie v stálych cenách (2015=100)

Vysvetlivky: zelenou označený najlepší rok (max = najvyššia hodnota), červenou označený najhorší rok (min = najnižšia hodnota)

V ekonomických výsledkoch poľnohospodárskych podnikov evidujeme významné výkyvy v desaťročnom období, ktoré u ostatných odvetví národného hospodárstva nie sú zaznamenané v tak markantnom rozsahu. Pritom väčšina výnosov sa spotrebuje na obstaranie nákladov, samozrejme významnú úlohu tu zohráva fluktuácia cien komodít a vstupov.

Na základe doterajšieho vývoja kompenzácií strát zo strany štátu pri škodách veľkého rozsahu (Tabuľka 2) **môžeme konštatovať, že sa prudko zvyšuje potreba finančných prostriedkov najmä z titulu strát kvôli poveternostným podmienkam a skracuje sa časová perióda pre obdobie bez štátnej pomoci.**

Tabuľka 2: Náhrada škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe

rok	počet žiadateľov	objem vyplatených prostriedkov v tis. €	intenzita pomoci
2011	57	2 725,736	50 % oprávnených nákladov
2019	139	15 581,245	do 90 % v oblastiach s prírodným obmedzením, do 80 % v ostatných oblastiach
2022	2367	41 676,446	100 % zo sadzieb stanovených MPRV SR, ktoré zohľadňujú legislatívne normy EÚ pre poskytovanie štátnej pomoci

Prameň: MPRV SR, Monitorovacia správa o poskytnutej štátnej a minimálnej pomoci v rezorte pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v rokoch 2011 a 2019

Pri uplatnení schémy na náhradu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou v roku 2022 Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ), ako príslušný orgán, formálne uznal nepriaznivú poveternostnú udalosť, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe. Zo záverov správy Slovenského hydrometeorologického ústavu, ktorá pojednávala o zhodnotení atmosférických zrážok a sucha na Slovensku za obdobie 1. 5. – 31. 8. 2022 vyplývalo nasledovné: „Intenzita sucha sa postupne zvyšovala od začiatku roka 2022. Na 80 % územia bolo začínajúce sucho už v mesiaci marec, neskôr došlo k zlepšeniu. Od mesiaca máj

sucho opäť naberalo na intenzite, pričom v roku 2022 bolo najrozsiahlejšie v mesiacoch jún a júl, kedy bolo suchom zasiahnutých približne 98 % územia a extrémne sucho zasahovalo až 60 % celkovej plochy ku dňu 24. 7. 2022“ (Obrázok 1).

Udalosti takéhoto rozsahu nie je možné zabezpečiť komerčným poistením. Podiel poľnohospodárov využívajúcich komerčné poistenie je na Slovensku nízky, aj keď trend posledných rokov má mierne rastúcu tendenciu. Kým v roku 2017 poistné za zvieratá a rastliny predstavovalo 6,8 mil. €, v roku 2021 to už bolo 10,85 mil. €¹. Hlavnými prekážkami poistenia sú: cena poistenia, vysoká spoluúčasť pri poistnej udalosti a nesúlad v ponuke a dopyte po poistných produktoch.

Obrázok 1: Mapa SR so zobrazením suchom zasiahnutých okresov v roku 2022

Vysvetlivky: prepad = predpoklad poškodenia v dôsledku sucha

Aktuálne v rámci rastlinnej výroby medzi riziká, pre ktoré je poistenie nedostupné, je možné zaradiť mráz u kôstkového ovocia (marhule, broskyne, čerešne, višne, ...) a medzi riziká, na ktoré sa poistenie vzťahuje len čiastočne, patrí sucho (poskytuje jedna poisťovňa len na vybrané plodiny), mráz u jadrového ovocia (jablká, hrušky), jahôd a viniča hroznorodého. V rámci živočíšnej výroby medzi riziká, pre ktoré je poistenie nedostupné, zaraďujeme klasický mor ošípaných (KMO), africký mor ošípaných (AMO) a vtáčiu chrípku u hydiny. Tieto uvedené riziká môžu spôsobiť lokálne katastrofické škody.

V súčasnosti existujú nasledujúce alternatívy umožňujúce krytie rizík:

- komerčné poistenie,
- schémy štátnej pomoci (uvedené nižšie v kapitole D),
- SP SPP 2023-2027 (preplatenie časti poistného).

Navrhovaný rizikový fond predstavuje možnosť čiastočného krytia rizík veľkého rozsahu pomocou kumulácie finančných prostriedkov, čo v súčasnosti nie je možné.

¹ Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v Slovenskej republike za rok 2021 (Zelená správa) – údaje za vzorku poľnohospodárskych subjektov zapojených do rezortného zisťovania Informačné listy MPRV SR

C. Skúsenosti z EÚ²

Nakoľko EÚ neposkytuje harmonizovanú schému riadenia rizík, typ a rozsah, v akom sú nástroje a programy v jednotlivých členských štátoch zavedené, sa vzájomne odlišujú. Opatreniami priamo zameranými na riadenie rizika v období 2014 – 2020 (až 2022) sa stali:

1. Spoločná organizácia trhu SPP (Pilier I) - podpora sektorov ovocinárstva a zeleninárstva, vinohradníctva a vinárstva, trhové opatrenia, opatrenia týkajúce sa riadenia rizík a predchádzania krízam,
2. Nástroje riadenia rizika v Pilieri II,
3. Štátna pomoc.

Ad 1) Do roku 2017 iba 6 členských štátov (Nemecko, Taliansko, Cyprus, Portugalsko, Rumunsko a Slovensko) čerpalo podporu v zmysle poistenia vinohradov vo výške 113,5 mil. €, predstavujúcich 77 % plánovaných výdavkov. Taliansko pokrylo 85 % čerpaných výdavkov v celkovej hodnote 96,75 mil. € do roku 2017, nasledovalo Portugalsko s čerpanými podporami vo výške 13,78 mil. € (12 %).

Ad 2) Pilier II dáva členským štátom EÚ možnosť podpory tromi nástrojmi na riadenie rizík:

- Podpora poistného - Insurance premiums,
- Vzájomné fondy - Mutual funds,
- Nástroj stabilizácie príjmov - Income stabilisation tool.

Platby poistného kompenzujú maximálnu celkovú výšku nákladov na náhradu strát a nevyžadujú si produkciu (nešpecifikujú ani druh ani množstvo budúcej produkcie). Maximálna výška podpory bola v nariadení z roku 2013 stanovená na 65 %. V roku 2018 sa súbor nástrojov na riadenie rizík v rámci SPP ďalej rozšíril. Všeobecným nariadením z roku 2018 boli zavedené zmeny a doplnky k riadeniu poľnohospodárskych rizík z SPP EÚ ('Omnibus Regulation' 8314/2017). Členské štáty majú oprávnenie zvýšiť mieru podpory poistenia plodín a hospodárskych zvierat na 70 % poistného pri strate produkcie viac ako 20 %. Z hľadiska implementácie možno považovať podporu poistného za najúspešnejší spomedzi nástrojov riadenia rizika Piliera II. Poistný program sa v jednotlivých krajinách EÚ líši. Za krajiny s najlepšimi poistnými systémami klimatických rizík sú považované Francúzsko, Taliansko a Španielsko.

Iniciatívu založenia vzájomných fondov v rámci Programu rozvoja vidieka na obdobie 2014 - 2020 mali tri krajiny (Francúzsko, Taliansko, Rumunsko). Francúzsko sa nakoniec stalo jedinou spomedzi krajín, ktorá prevádzkuje tzv. Fonds national agricole de Mutualisation Sanitaire et Environnementale (FMSE), na krytie strát spôsobených nepriaznivými sanitárnymi a environmentálnymi udalosťami, v zmysle článku 38 nariadenia EÚ 1305/2013. Fond vznikol zlúčením miestnych vzájomných fondov pre chovateľov hospodárskych zvierat. Vzájomné fondy pre poľnohospodárov existujú aj v iných európskych krajinách ako sú Taliansko,

---

² Nasledovný text je výťahom najmä z vedeckej monografie Boháčiková, A. - Bencová, T. - Tóth, M. 2021: Vplyv Spoločnej poľnohospodárskej politiky na zmiernovanie rizika v poľnohospodárstve SR. Vydanie: prvé. Forma vydania: elektronická publikácia – online. Vydavateľ: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. ISBN 978-80-552-2313-1. DOI: <https://doi.org/10.15414/2021.9788055223131>.

Holandsko, Belgicko, Dánsko, Nemecko, Maďarsko, Írsko alebo Rumunsko. Tieto krajiny však nevyužívajú možnosti podpory financovania z EÚ podľa čl. 38.

Nástroj stabilizácie príjmov má podobu finančných príspevkov do vzájomných fondov, ktoré poskytujú kompenzáciu poľnohospodárom za prudký pokles príjmov, nie produkcie. Žiadna z EÚ krajín v období 2014 - 2020 neimplementovala nástroj v rámci národnej poľnohospodárskej politiky.

Ad 3) Ad hoc platby a kalamitné fondy predstavujú verejné finančné prostriedky poskytované štátom, alebo príspevky súkromného sektora pre mimoriadnu pomoc v prípade, ak nie sú k dispozícii žiadne iné nástroje na zmiernenie nepriaznivých situácií. Ide o udalosti ako prírodné katastrofy, záplavy, kalamity a pod. Ad hoc opatrenia majú za cieľ odstrániť následky nepoistiteľných rizík v poľnohospodárstve.

Poistenie poľnohospodárskych rizík v komerčných poisťovniach, bez podpory zo zdrojov EÚ je najrozšírenejším nástrojom zmierňovania rizík a ich negatívnych dôsledkov v členských štátoch EÚ. Medzi druhmi poistenia prevláda poistenie plodín, ktoré je často dostupnejšie než poistenie hospodárskych zvierat. Poistenie rastlinnej výroby kryje najmä klimatické riziká a je historicky najstarším. Medzi krajiny s najrozvinutejšími poistnými programami patrí Francúzsko, Španielsko a Taliansko. V členských krajinách existuje poistenie jednotlivých rizík (väčšinou krupobitia), ktoré je v poistných programoch komerčných poisťovní definované ako „základné poistné riziko“, alebo viacerých rizík (kombinované poistenie). V Nemecku je až 48 % poľnohospodárskej plochy poistených proti krupobitiu v rámci poistenia jednotlivých rizík. V Maďarsku, Poľsku, Bulharsku, na Cypre či v Grécku je poistenie plodín čiastočne povinné. Maďarskí poľnohospodári sú povinní zaobstarať si poistenie, ak je ich obhospodarovaná plocha väčšia ako 10 ha alebo 5 ha v prípade producentov zeleniny. V Poľsku majú poľnohospodári povinnosť poistiť aspoň polovicu obhospodarovanej plochy v prípade, že sú im poskytnuté priame platby. V Grécku a na Cypre je poistenie plodín zastrešené povinnými vládnymi mechanizmami. Povinnosť poistenia plodín v Bulharsku je veľmi dôsledne dodržiavaná, nakoľko poľnohospodári bez poistenia sú vylúčení z možnosti poberať akékoľvek štátne podpory. Poistenie plodín sa vo väčšine krajín vzťahuje na všetky typy rastlinnej produkcie, s výnimkou Litvy a Cypru, kde nie je možné poistiť trvalé trávne porasty.

S poistením plodín sa spája i poistenie fytozsanitárnych rizík (t. j. škodcov a chorôb – veľmi obmedzene), ktoré na Slovensku patrí medzi produkty poistenia rastlinnej výroby, avšak nie je bežne dostupné v iných krajinách EÚ. Niektoré členské štáty zaviedli fytozsanitárne poistenie, ktoré sa ponúka ako doplnok ku klimatickému krytiu, t. j. v Dánsku, Nemecku, Maďarsku, Taliansku, Holandsku a Španielsku.

Poistenie hospodárskych zvierat je k dispozícii vo väčšine členských štátov EÚ, avšak miera dostupnosti a rozsah krytia sa líši v jednotlivých štátoch i sektoroch. V Nemecku je vysoká miera poistenosti odvetvia chovu hospodárskych zvierat, pričom poistenie je úplne súkromné. Španielsko je ďalším príkladom vysokého využívania poistenia zvierat s verejnou podporou poskytovanou v rámci dobrovoľnosti.

Poistenie cenových rizík je v členských štátoch EÚ veľmi ojedinelé. Do pozornosti sa čoraz častejšie dostáva indexové poistenie, ktoré sa zameriava na jednotlivé deriváty počasia.

Jeden z príkladov indexového poistenia je index sucha zameraný na špecifické plodiny a trávne porasty v Rakúsku.

Tabuľka 3: Podľa OECD sú výdavky na poistenie vo všetkých odvetviach hospodárstva danej krajiny definované ako pomer priameho hrubého poistného k HDP. Daný ukazovateľ predstavuje relatívny význam poisťovníctva v domácej ekonomike.

Miera poistenosti (% HDP)	2002	2005	2010	2015	2020	Priemer 2002 - 2020
Krajiny OECD	8,42	8,60	8,62	8,55	9,45	8,70
Krajiny V4 (arit. priem.)	2,81	3,22	3,43	2,80	2,66	3,10
Česko	3,35	3,54	3,85	3,22	2,88	3,38
Maďarsko	2,85	3,05	3,06	2,37	2,50	2,79
Poľsko	2,76	3,08	3,70	2,96	2,60	3,25
Slovenská republika	2,30	:	3,10	2,66	2,66	2,97
Rakúsko	5,50	5,46	5,63	5,03	4,72	5,16
Nemecko	6,66	7,11	:	6,32	6,99	6,62

Zdroj: OECD databáza (<https://data.oecd.org>), vlastné výpočty, : údaj nedostupný

D. Aktuálny systém štátnej pomoci z hľadiska eliminácie rizík

Rezort pôdohospodárstva sa v predchádzajúcich pätnástich rokoch snažil vybudovať systém eliminácie rizík negatívne ovplyvňujúcich poľnohospodárstvo a jeho jednotlivé segmenty v súlade s európskou i národnou legislatívou. Postupne sa systém implementoval do nasledujúcich schém štátnej pomoci:

1. Pomoc na platby poistného

Na základe **schémy štátnej pomoci na platby poistného v poľnohospodárskej prvovýrobe** môže byť poskytnutá pomoc do 70 % oprávnených nákladov na poistné. Táto schéma je aktuálne platná do roku 2030. Za oprávnené náklady sú považované náklady príjemcu pomoci na platby ročného poistného, ktoré kryje straty spôsobené ktorýmkoľvek z týchto faktorov:

- a) prírodnými katastrofami,
- b) nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe, a inými nepriaznivými poveternostnými udalosťami,
- c) chorobami zvierat, škodcami rastlín alebo chránenými zvieratami,
- d) alebo kompenzuje poistné za poistenie, ktoré pokrýva náklady na odstránenie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat.

2. Pomoc na mŕtve hospodárske zvieratá

Na základe **schémy štátnej pomoci na odstraňovanie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat** je možné poskytnúť pomoc do výšky 100 % oprávnených nákladov na odstránenie mŕtvych hospodárskych zvierat a 75 % oprávnených nákladov na likvidáciu týchto mŕtvych hospodárskych zvierat. Platnosť aktuálne platnej schémy končí 31.12.2023.

Pomoc možno poskytnúť do výšky 100% oprávnených nákladov na odstránenie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat, ktoré obsahujú špecifikovaný rizikový materiál, ak existuje povinnosť vykonať testy TSE na predmetných mŕtvych hospodárskych zvieratách alebo v prípade eradikácie zvierat pri výskyte ohniska choroby zvierat uvedenej v zozname chorôb zvierat vytvorenom Svetovou organizáciou pre zdravie zvierat alebo v zozname chorôb zvierat a zoonóz uvedenom v prílohách I a II k rozhodnutiu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/20142).

Za oprávnené náklady sa považuje hodnota služby, ktorú poskytuje poskytovateľ služby na odstránenie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat.

- a) odstránenie mŕtvych hospodárskych zvierat - je zber a preprava uhynutých zvierat do schváleného miesta spracovania,
- b) likvidácia mŕtvych hospodárskych zvierat - je spracovanie uhynutých zvierat v schválenom závode tlakovou sterilizáciou.

3. Pomoc na náklady na prevenciu, kontrolu a eradikáciu chorôb zvierat, škodcov rastlín a pri zamorení inváznymi nepôvodnými druhmi a pomoc na náhradu škôd spôsobených chorobami zvierat, škodcami rastlín a inváznymi nepôvodnými druhmi

V rámci rastlinnej výroby aktuálne nemáme v platnosti schému štátnej pomoci na uvedené účely. Na základe **schémy štátnej pomoci na nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat formou dotácie** je možné

poskytnúť pomoc do výšky 100 % oprávnených nákladov. Platnosť tejto schémy vypršala 30.6.2023, aktuálne prebieha posudzovací proces upravenej schémy s účinnosťou do 30.6.2030.

V prípade eradikačných opatrení sa pomoc týka oprávnených nákladov na:

- a) nákup, skladovanie, podávanie a distribúciu očkovacích látok, liekov, látok na liečbu zvierat,
- b) čistenie, dezinfekciu, dezinfekciu a deratizáciu poľnohospodárskeho podniku a zariadení.

V prípade pomoci na náhradu škôd spôsobených chorobami zvierat sa náhrada vypočíta iba vo vzťahu k:

- a) trhovej hodnote zabitých, resp. utratených alebo uhynutých zvierat alebo s nimi súvisiacich výrobkov:

- i) v dôsledku chorôb zvierat;

- ii) ako súčasť verejného programu alebo opatrenia uvedeného v tejto schéme.

Predmetná trhovú hodnotu sa stanoví na základe hodnoty zvierat a výrobkov bezprostredne pred vznikom alebo potvrdením akéhokoľvek podozrenia na chorobu zvierat.

- b) strate príjmu v dôsledku karanténnych povinností, ťažkosťami spojenými s karanténnymi povinnosťami a ťažkosťami pri obnovení chovu v rámci verejného programu.

Táto suma sa zníži o akékoľvek náklady, ktoré nevznikli priamo v dôsledku choroby zvierat a ktoré by inak príjemcovi pomoci vznikli.

Pomoc podľa tejto schémy sa poskytuje v súvislosti s chorobami zvierat uvedenými v zozname chorôb zvierat, ktorý sa uvádza v článku 5 ods. 1 nariadenia č. 2016/429 (viď Príloha 1), v zozname zoonóz stanovenom v prílohe III k nariadeniu č. 2021/690 alebo v zozname chorôb a infekcií zvierat a napadnutí škodcami z Kódexu zdravia suchozemských zvierat vypracovaného Svetovou organizáciou pre zdravie zvierat. Pomoc možno poskytnúť aj v súvislosti s objavujúcimi sa chorobami, ktoré spĺňajú kritériá stanovené v článku 6 ods. 2 nariadenia č. 2016/429.

4. Pomoc na kompenzáciu škody spôsobenej nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe

Schéma štátnej pomoci na náhradu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe bola vypracovaná na základe Usmernenia Európskej únie o štátnej pomoci v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach (Ú. v. EÚ C 485, 21. 12. 2022) a tiež v súlade s novým schváleným Zákom o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1.8.2023. Táto schéma je aktuálne platná do roku 2026.

Účelom tejto pomoci je nahradiť škody vzniknuté na produkcii poľnohospodárskej prvovýroby a majetku využívanom podnikmi pôsobiacimi v poľnohospodárskej prvovýrobe na produkciu výrobkov poľnohospodárskej prvovýroby v dôsledku nepriaznivej poveternostnej udalosti, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe.

Pomoc podľa tejto schémy sa môže poskytovať v prípade strát a škôd na produkcii poľnohospodárskych výrobkov a majetku poľnohospodárskych podnikov spôsobených poveternostnými podmienkami, ako sú napríklad:

- a) mráz,
- b) búrky a krupobitie,
- c) námraza,
- d) silný alebo dlhotrvajúci dážď,
- e) veľké sucho.

Za nepriaznivú poveternostnú udalosť, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe sa považuje taká poveternostná udalosť, ktorá zničí viac ako 30 % priemernej produkcie. Podľa EÚ sa spúšťanie schémy štátnej pomoci na nepriaznivé poveternostné udalosti začína na úrovni minimálne 30 % straty t.j. zničenia viac ako 30 % priemernej produkcie vypočítanej za predchádzajúce obdobie 3 alebo 4 rokov alebo na základe trojročného priemeru za predchádzajúce obdobie 5 alebo 8 rokov bez najvyššieho a najnižšieho údaja.³

Pomoc poskytnutá podľa tejto schémy musí spĺňať tieto podmienky:

- a) príslušný orgán, ktorým je Slovenský hydrometeorologický ústav, formálne uznal, že udalosť má povahu nepriaznivej poveternostnej udalosti, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe, a
- b) existuje priama príčinná súvislosť medzi nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe, a škodou, ktorú podnik utrpel.

Tabuľka 4: Krytie rizík v poľnohospodárstve zo štátneho rozpočtu prostredníctvom schém štátnej pomoci v tis. EUR

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1 - Štátna pomoc na platby poistného v poľnohospodárskej prvovýrobe	945							3 982	4 999	5 999	7 999
2- Dotácia na odstraňovanie a likvidáciu mŕtvych hospodárskych zvierat (kadávery)								3 999	1 886	2 000	1 699
3- Náprava škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat formou dotácie*								179	143	798	1 724
4 - Náhrada škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe **	107							15 581			41 676

*do roku 2020 (vrátane) bola uplatňovaná Úhrada trhovej hodnoty hospodárskych zvierat v dôsledku nariadených veterinárnych opatrení

**v roku 2012 Schéma minimálnej pomoci na zvýhodnené pôžičky poľnohospodárskemu prvovýrobcovi - na preklopenie obdobia nedostatku likvidity pred založením novej úrody po tom, ako nepriaznivé poveternostné podmienky (sucho) spôsobili v roku 2012 stratu na poľnohospodárskej produkcii

Uvedené schémy riešia problematiku škôd, ale aktuálne bez vzájomných zdrojov a solidárnych prístupov. Preto navrhujeme schému 3 a 4 upraviť a jej hlavným resp. vedľajším vykonávateľom by sa stal Rizikový fond.

³ Nariadenie Komisie (EÚ) 2022/2472, článok 2, bod 2

E. Prechod k systémovému a dlhodobu udržateľnému systému riadenia a eliminácie rizík veľkého rozsahu

E.1 Základné princípy

- Rovnosť a objektívnosť

Rovnosť prístupu k prostriedkom z upravených schém štátnej pomoci prostredníctvom RF bude zaručená tak ako bola zaručená súčasne platnými schémami minimálne z hľadiska definícií oprávnených nákladov.

- Transparentnosť

Transparentnosť bude zaručená zadaným systémom kompetencií, pričom kompetencia finančnej kontroly bude na MPRV SR, za výkon a správu na úrovni RF bude zodpovedať správna rada, kompetenciu hlavnej kontroly pri spracovávaní žiadostí bude zabezpečovať Pôdohospodárska platobná agentúra.

- Priebežné kumulovanie zdrojov

Priebežné kumulovanie zdrojov bude zakotvené priamo v osobitnom zákone o RF.

- Solidárnosť systému

Solidárnosť systému bude zabezpečená systémom financovania zo strany prispievateľov do fondu, pričom príspevok bude stanovený podľa jednotného kľúča upraveného v zákone a spoločné prostriedky budú použité podľa stanovených postupov.

- Inštitucionalizácia

O štruktúre a fungovaní RF bude pojednávať osobitný zákon o RF.

- Previazanosť na schémy štátnej pomoci

V súlade so zákonom o RF bude upravená schéma štátnej pomoci na Náhradu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnáť k prírodnej katastrofe a schéma na Nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat formou dotácie.

E.2 Fázy prípravy podmienok pre založenie systému riadenia rizík prostredníctvom RF /cestovná mapa/

a/ Zriadenie špecializovaného projektového tímu na MPRV SR:

V rámci rezortu pôdohospodárstva bude zriadený dočasný projektový tím na implementáciu jednotlivých krokov pre zriadenie zákonného prostredia a vecného zabezpečenia, propagáciu v rámci rezortu, prípravu algoritmov a podmienok, marketing celého systému v poľnohospodárskej praxi

Termín: Ihneď

Zabezpečí: MPRV SR

b/ Vypracovanie systému zberu dát, uplatnenia algoritmov, informatiky, obehu informácií a likvidity škôd

Príprava zberu dát o počasí (teplota, množstvo zrážok a iné poveternostné informácie), z monitoringu hlásených chorôb, tvorba databáz, nastavenie varovných signálov, ich

vyhodnotenie a spustenie mechanizmov na riešenie. Uvedené informácie budú podkladmi pre vypracovanie Rozhodnutia MPRV SR spolu s Usmernením, na základe ktorého bude fond ďalej pracovať.

Termín: 31.10.2024

Zabezpečí: MPRV SR v spolupráci s NPPC, PPA, ŠVPS SR, ÚKSÚP príp. ďalšími relevantnými partnermi

c/ Vypracovanie Zákona o Rizikovom fonde /RF/

Komplexná príprava zákona o RF vrátane vnútrorezortného a medzirezortného pripomienkového konania.

Termín: v závislosti od dĺžky schvaľovacieho procesu zákona (predpokladaný termín schválenia zákona do 31.10.2024)

Zabezpečí: MPRV SR v spolupráci so samosprávami

d/ Vypracovanie upravených schém štátnej pomoci priebežného financovania zdrojov na elimináciu škôd.

Zámer vytvorenia samostatného RF ako inštitúcie postavenej na solidárnosti (pomoc postihnutým subjektom), zainteresovanosti (príspevky prispievateľov do fondu) a trvalej udržateľnosti (na základe ročného príspevku z kapitoly MPRV SR a kumulácie zdrojov) vyžaduje legislatívnu zmenu v schéme štátnej pomoci na náhradu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnáť k prírodnej katastrofe (kde bude RF hlavným vykonávateľom schémy) a schémy štátnej pomoci na nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat (kde bude RF vedľajším vykonávateľom schémy pre účel náhrad škôd spôsobených chorobami zvierat).

Termín: v závislosti od schvaľovacieho procesu na PMÚ a EK (predpokladaný termín účinnosti upravenej schémy po zriadení RF od 1.5.2025)

Zabezpečí: MPRV SR

e/ Propagácia RF medzi účastníkmi systému

Je potrebné pripraviť a zrealizovať plán zameraný na vysvetlenie systému, stotožnenie sa s ním, vysvetlenie krokov a benefitov systému. Propagácia by mala prebiehať formou konzultácií a seminárov so zástupcami výrobných a záujmových zväzov a združení ako aj s jednotlivými poľnohospodárskymi výrobcami. Rovnako by mali byť využité všetky MPRV SR dostupné komunikačné kanály na propagáciu zriadenia RF a šírenie povedomia odbornej verejnosti o jeho činnosti.

Termín: v priebehu r. 2023 - 2024 a 1. polroka 2025

Zabezpečí: MPRV SR

F. Hlavné tézy zákona o RF

F.1 Hlavné zákonné vymedzenia inštitucionalizácie fondu

Rizikový fond bude zriadený ako verejnoprávna inštitúcia na základe samostatného zákona. Fond bude pracovať na princípe solidárnosti pri tvorbe zdrojov a pri eliminácii rizík vo vzťahu k postihnutým subjektom/prispievateľom do fondu.

F.2 Finančné zdroje fondu

- z kapitoly MPRV SR - príspevok z dotačných prostriedkov štátneho rozpočtu účelovo určených na poskytnutie pomoci v rámci štátnej pomoci na príslušný rozpočtový rok,
- každoročné príspevky prispievateľov⁴,
- príjmy z úrokov,
- vratky nepoužitých finančných prostriedkov alebo neoprávnene použitých finančných prostriedkov poskytnutých fondom,
- iné príjmy (napr. príspevok z európskych zdrojov v novom programovom období po roku 2027).

Finančné prostriedky sa ich pripísaním na účet fondu budú považovať za vyčerpané na určený účel a budú sa môcť kumulovať priebežne, tzn. že RF bude môcť prostriedky zúčtovávať na svojich účtoch priebežne a používať ich aj v nasledujúcich obdobiach.

F.3 Oblasť pôsobenia

Podľa nariadenia EP a Rady č. 1308/2013 sú definované sektory, z ktorých sú pre SR relevantné nasledovné:

- obilniny /škody na osevných plochách/,
- olejniný a strukoviny /škody na osevných plochách/,
- zemiaky /škody na osevných plochách/,
- cukor /škody na osevných plochách cukrovej repy/,
- sušené krmivo /škody na osevných plochách všetkých krmovín/,
- osivá /škody na osevných plochách všetkých druhov plodín na osivo/,
- chmeľ /škody na chmeľniciach/,
- ľan a konope /škody na osevných plochách/,
- ovocie a zelenina /škody na osevných plochách a osádzaných plochách/,
- víno /škody na viniciach/,
- TTP /škody na trvalých trávnych porastoch/,
- hovädzie a teľacie mäso /škody spôsobené chorobami/,
- bravčové mäso /škody spôsobené chorobami/,
- ovčie a kozie mäso /škody spôsobené chorobami/,
- hydinové mäso /škody spôsobené chorobami/.

⁴ Pod prispievateľom sa rozumie poľnohospodár hospodáriaci na pôde zaoberajúci sa poľnohospodárskou činnosťou, ktorý za daný kalendárny rok prispel predpísanou čiastkou do fondu.

F.4 Rozhodovací mechanizmus

Rozhodnutie spolu s Usmernením o tom, aký druh škôd a na základe akých pravidiel bude kompenzovaný, vydá MPRV SR každý rok a toto rozhodnutie zašle správnej rade fondu, ktorá na jeho základe začne konať, t. j. vypíše výzvu na predkladanie žiadostí o odškodnenie. Usmernenie by malo okrem iného obsahovať definíciu príjemcu pomoci a oprávnených nákladov, výšku pomoci a podmienky poskytnutia pomoci. MPRV SR sa pri vydávaní rozhodnutia bude snažiť riadiť princípom, aby v čo najväčšej miere uspokojili členov RF v závislosti od disponibilných finančných prostriedkov.

Medzi hlavné faktory ovplyvňujúce výšku pomoci (objem financií určený na krytie škôd) môžeme zaradiť:

- Rozsah škodovej udalosti (vzhľadom na plochu a počet postihnutých zvierat)
- Miera poškodenia (vzhľadom na vegetačné obdobie a intenzitu poškodenia)
- Počet prispievateľov / odškodňovaných.

Základný rámec pre stanovenie odškodňovania bude všeobecne známy a stabilný, ale jednotlivé parametre sa môžu podľa potreby meniť.

Intenzita pomoci, ktorú bude RF poskytovať, sa bude odvíjať od toho, či poľnohospodársky subjekt má komerčné poistenie, alebo nie. Podľa nariadenia EK je v súčasnosti možné poskytnúť 100% intenzitu pomoci (t.j. 80% oprávnených nákladov, a v prípade oblastí s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami 90% oprávnených nákladov) iba subjektom, ktorí majú komerčné poistenie aspoň na 50% svojej produkcie na štatisticky najpravdepodobnejšie riziká, ostatným sa musí pomoc na polovicu krátiť. Týmto prístupom sa motivujú poľnohospodári k aktívnemu riadeniu rizík.

Obmedzujúcim faktorom pri poskytovaní pomoci je výpadok produkcie nad 30%, pričom podľa Usmernenia o štátnej pomoci v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach (2014/C 204/01 platné do 31.12.2022, aktuálne 2022/C 485 zverejneného vo Vestníku EÚ dňa 21.12.2022) v zmysle odseku 1.2.1.2 (bod 356) komisia bude akceptovať iné spôsoby výpočtu škody za predpokladu, že sú reprezentatívne, nie sú založené na nezvyčajne vysokých výnosoch a nemajú za následok nadmernú kompenzáciu príjemcu. Meranie rozsahu škody možno prispôbiť konkrétnym špecifikám každého druhu výroby s použitím:

a) biologických indexov (množstvo strát na biomase) alebo ekvivalentných indexov strát na výnosoch, ktoré sa určia na úrovni poľnohospodárskeho podniku, miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni, alebo

b) indexov počasia (množstvo zrážok, teplota a pod.), ktoré sa určia na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni.

Ďalším aspektom, ktorý bude potrebné brať do úvahy, bude miera kompenzácie škody v dôsledku sucha farmárovi, ktorý disponuje závlahami, ale nevyužíva ich, pričom má vytvorené technické podmienky a dostatočný zdroj vody na zavlažovanie.

F.5 Mechanizmus administrácie žiadostí

- a. Fond ako vykonávateľ schémy na základe Usmernenia MPRV SR vypíše výzvu.

- b. Fond zbiera žiadosti, skontroluje úhrady príspevkov do fondu (čo je 1. podmienka oprávnenosti žiadateľov) a odošle tieto žiadosti PPA s požiadavkou na ich ďalšiu administráciu.
- c. Na základe usmernenia pripraví v prípade potreby MPRV SR v spolupráci s povereným subjektom (napr. NPPC, ŠVPS SR) metodiku (kalkulačku) na výpočet výšky pomoci jednotlivým subjektom.
- d. PPA vykoná administratívnu kontrolu žiadostí o poskytnutie pomoci, v rámci ktorej overí splnenie podmienok stanovených v schéme a vo výzve, vrátane komunikácie s príjemcami v prípade dožiadania doplňujúcich podkladov, a zároveň vypočíta výšku podpory pre jednotlivých žiadateľov.
- e. PPA vykoná činnosti, ktoré jej budú zverené v schéme, v spolupráci s ÚKSÚP, ŠVPS SR, príp. inými organizáciami, pokiaľ to bude potrebné na účely posúdenia plnenia podmienok v oblasti RV a ŽV.
- f. Fond na základe zaslaného výsledku overenia (akceptačného listu o splnení podmienok oprávnenosti) od PPA podpíše zmluvy s príjemcami a po podpise a nadobudnutí účinnosti zmluvy prevedie finančnú pomoc na účet príjemcu.
- g. Finančnú kontrolu zabezpečí v rámci zákona o finančnej kontrole sekcia kontroly a obchodného dozoru MPRV SR.
- h. Celý proces administrácie žiadostí by sa mal vykonávať v rámci systému ITMS 2014+.

F.6 Algoritmus výpočtu príspevkov

Z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (t.j. z dotačných prostriedkov štátneho rozpočtu účelovo určených na poskytnutie pomoci v rámci štátnej pomoci na príslušný rozpočtový rok) bude ročne alokovaný objem 20% ako stabilný príspevok do RF. Príspevok členov fondu sa bude skladať z dvoch zložiek:

- a) fixná: povinný príspevok od všetkých poľnohospodárskych subjektov vo výške 1€/ha a 1€/DJ, čo je nevyhnutné na zabezpečenie prevádzky fondu.
- b) flexibilná: fond (resp. správna rada) určí výšku príspevku od jednotlivých poľnohospodárskych subjektov, ktorá sa môže líšiť v závislosti od sektorov či oblastí.

Príspevky od poľnohospodárov sa budú do fondu zbierať každoročne do termínu, o ktorom rozhodne RF.

F.7 Použitie naakumulovaných prostriedkov

RF môže na náhrady škody v jednom roku použiť max. 80 % celkových naakumulovaných prostriedkov. Pomoc sa musí vyplatiť priamo dotknutým podnikom. Na svoju činnosť môže RF použiť max. 5 % ročne z naakumulovaných príspevkov od poľnohospodárskych subjektov.

Na základe schválenej organizačnej štruktúry RF v zákone bude určená minimálna potreba finančných prostriedkov na prevádzku fondu (vrátane mzdových a iných nákladov), pričom v 1. roku existencie RF bude táto čiastka hradená v plnom rozsahu z príspevku štátu. V ďalších rokoch iba v prípade nedostatku finančných prostriedkov na prevádzku fondu z príspevkov farmárov, bude môcť fond čerpať z príspevku štátu alikvótnu časť na

zabezpečenie prevádzky fondu avšak max. do výšky predpokladanej minimálnej potreby finančných prostriedkov na prevádzku fondu.

F.8 Oprávnený príjemca – základné kritériá

- a. Je prispievateľom do fondu, t. j. za daný kalendárny rok prispel predpísanou čiastkou do fondu,
- b. Je aktívnym poľnohospodárom t.j. podnikateľom, ktorého predmetom podnikania, predmetom činnosti alebo druhom činnosti zapísanej v obchodnom registri alebo v inej obdobnej evidencii je poľnohospodárska činnosť alebo ďalšie činnosti súvisiace s prevádzkovaním poľnohospodárskeho podniku.

F.9 Organizačná štruktúra fondu (návrh hlavných bodov)

- Správna rada
  - správna rada je najvyšším orgánom fondu, riadi činnosť fondu a rozhoduje o všetkých záležitostiach fondu,
  - vo všetkých veciach v mene fondu budú konať a na platnosť písomných právnych úkonov v mene fondu sa vždy budú žiadať podpisy najmenej dvoch členov správnej rady súčasne a to tak, že pri podpisovaní písomných právnych úkonov v mene fondu sa na prvom mieste uvedie podpis predsedu správnej rady a na druhom mieste sa uvedie podpis ďalšieho člena správnej rady,
  - správna rada bude mať 5 členov, ktorých bude menovať a odvolávať minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, 2 členov na návrh SPPK a Agrárnej komory Slovenska, 2 členov na návrh členskej základne a 1 člena na návrh MPRV SR,
  - v prípade hlasovania je nutné, aby mala správna rada nepárny počet hlasov, pričom rozhodujúci hlas bude mať predseda správnej rady (prípadne bude mať 2 hlasy),
  - funkčné obdobie člena správnej rady bude 5 rokov,
  - medzi základné úlohy správnej rady bude patriť: komunikácia s prispievateľmi, určovanie ročného príspevku a príprava podkladov pre vypracovanie usmernenia v rámci rozhodovacieho mechanizmu MPRV SR (uvedené v bode F.4).
- Dozorná rada
  - dozorná rada bude kontrolným orgánom fondu,
  - dozorná rada bude mať 3 členov, ktorých vymenúva a odvoláva minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
  - funkčné obdobie člena dozornej rady bude 6 rokov.
- Riaditeľ
  - riaditeľ je výkonným orgánom fondu,
  - riaditeľa vymenúva a odvoláva správna rada na základe výsledkov výberového konania,
  - riaditeľ koná vo všetkých veciach v pôsobnosti fondu v rozsahu poverenia správnou radou.

G. Hlavné tézy inovácie schém

V súvislosti so zámerom aplikácie novopripravovaného zákona o RF bude potrebné upraviť, aktualizovať, a rozšíriť schému štátnej pomoci na náhradu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe, ako aj schému štátnej pomoci na nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat, pričom schválenie a nadobudnutie účinnosti zákona o RF musí predchádzať schvaľovaciemu procesu schém štátnej pomoci.

Proces prípravy inovácie daných schém a proces prípravy zákona o RF bude potrebné koordinovať s ohľadom na rôznu časovú náročnosť a súlad na všetkých dotknutých dokumentoch.

Hlavné zmeny:

- Inovácia a právne usporiadanie schémy štátnej pomoci podľa aktuálnych právnych predpisov,
- Vymedzenie postavenia vykonávateľa schémy, RF bude:
  - hlavným vykonávateľom schémy štátnej pomoci na náhradu škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe a
  - vedľajším vykonávateľom pre účel náhrad škôd spôsobených chorobami zvierat v rámci schémy štátnej pomoci na nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat,
- Rozšírenie príjemcov v rámci schémy štátnej pomoci na nápravu škôd spôsobených chorobami zvierat a na úhradu niektorých nákladov na eradikáciu chorôb zvierat aj na veľké podniky,
- Úprava ustanovení schém, kde sa určuje príjemca, žiadateľ v zmysle solidárneho príspevkového systému tzn., že príjemca musí byť prispievateľom do RF,
- Posúdenie a prípadne dopracovanie časti podmienenosti výšky podpory a oprávnenosti z hľadiska poistenia,
- Zmena mechanizmu poskytovania pomoci v nadväznosti na legislatívny rámec zákona o RF.

H. Ekonomické, sociálne a národohospodárske očakávania vplyvu systému na stabilitu poľnohospodárstva

Výstupy z ekonomických a výrobných analýz, zo Situačných a výhľadových komoditných správ, z vypracovanej „Vízie spoločných postupov pri budovaní moderného pôdohospodárstva v horizonte roku 2035“ i vypracovaného „Strategického plánu SPP 2023-2027“ ukazujú na niekoľko zásadných vývojových trendov.

1. **Vízia spoločných postupov pri budovaní moderného pôdohospodárstva v horizonte roku 2035** stanovuje v jednotlivých odvetviach poľnohospodárstva pomerne vysoký produkčný rast predovšetkým produkcie špeciálnych plodín, ale ráta s primeranými ingerenciami štátu v tom, že :

- stanovuje zámer riadenia rizík ako viac-zdrojový systém usporiadaný v podsystémoch schém štátnej pomoci. Jedným z hlavných segmentov je zriadenie „Rizikového fondu“ na elimináciu nepoistiteľných rizík a ťažko poistiteľných rizík v poľnohospodárstve.

- stanovuje schému:

- a/ príspevkov do tohto Rizikového fondu s tým, že sa ráta s príspevkami fyzických a právnických osôb v rámci solidárneho prístupu vytvárania zdrojov,
- b/ príspevku z rozpočtovej kapitoly MPRV SR na financovanie všeobecného hospodárskeho záujmu v oblasti zabezpečenia príjmovej stability v takej miere, aby bola zabezpečená potravinová bezpečnosť Slovenskej republiky.

2. **Strategický plán SPP 2023-2027** schválený v EK:

- a/ vymedzuje podporu časti poistných nákladov predovšetkým pre poistenie poistiteľných rizík ako nástroj stability výnosov u poľnohospodárskych podnikov,
- b/ podporuje investičné opatrenia z II. piliera predovšetkým zameraných na podporu rozširovania a modernizáciu závlah, udržanie vody v krajine.

Celý tento komplexný systém by mal smerovať k príjmovej stabilizácii postihnutých poľnohospodárskych podnikov a tým i celého odvetvia.

3. **Rozvoj systému schém štátnej pomoci vrátane zriadenia RF** posunie podnikateľské prostredie k :

- rozvíjaniu zásad solidárnosti a vzájomnosti,
- vyššej finančnej stability postihnutých podnikov,
- celkovej ekonomickej stability odvetvia.

4. **Celkové tendencie vývoja odvetvia** a jednotlivých podnikov **budú do budúcnosti narušované významnými dopadmi vývoja klímy a počasia**. To už dokazuje vývoj posledných dvadsiatich rokoch s kulmináciou v poslednom desaťročí. Analyzované výkyvy 32 – 50 % v produkcii jednotlivých komodít v dôsledku klimatických vplyvov dokazujú, že zámer vytvorenia priebežného a kumulatívneho fondu na elimináciu rizík je opodstatnený.

5. **Absencia solidárneho a priebežného fondu s možnosťou kumulácie prostriedkov** by v budúcom období priniesla významné disproporcie vo vývoji dotknutých podnikov.

V súčasnosti nie sú vytvárané dostatočné zdroje na odstraňovanie ekonomických dopadov rizík (výkyvy v hrubej rastlinnej produkcii dosiahli až 318 mil. € v desaťročnom období).

6. Dôsledok týchto vplyvov **sa prejavuje v ekonomike konkrétnych podnikov** (v roku 2022 to bolo napr. 2367 podnikov, ktorých ohrozilo sucho). Na základe doterajšieho vývoja je možné predikovať, že výpadok produkcie v stálych cenách (t.j. rozdiel medzi minimálnou a maximálnou produkciou dosiahnutou v päťročnom období) môže predstavovať až 400 mil. €. To je rozmer, ktorý bude ohrozovať stále väčší počet podnikov fatálnym spôsobom. Predpokladá sa, že celkový objem spoločných prostriedkov (t.j. príspevky od poľnohospodárskych podnikov + príspevok MPRV SR) môže kumuláciou za obdobie niekoľkých rokov dosiahnuť taký objem finančných prostriedkov, ktorý dokáže vo veľkej miere potlačiť prejavy zhoršovania klímy prejavujúce sa:

- stagnáciou ekonomiky podnikov v tom, že ich produkčná schopnosť bude v dlhodobom horizonte stagnovať, pričom bude stagnovať i hodnota v stálych cenách,
- nízkou pridanou hodnotou, ktorá bude spôsobovať nedostatok zdrojov na rozvoj,
- nedostatkom zdrojov podnikov na obstaranie potrebných vstupov na založenie budúcej úrody v ročnej projekcii,
- nižšou solventnosťou dotknutých podnikov z hľadiska obstarávania cudzích zdrojov.

Navrhovaná schéma riadenia klimatických rizík a rizík chorôb zvierat vrátane zriadenia RF môže priniesť pre odvetvie a jednotlivé podniky krátkodobé aj strednodobé benefity v tom, že:

- posilní tendenciu udržania objemu poľnohospodárskej výroby,
- udrží solventnosť podnikov, čo spoločne so systémom finančných nástrojov, ktorý bude aplikovaný od r. 2024 umožní potrebný investičný rozvoj podnikov,
- nebude dochádzať k znižovaniu objemu živočíšnej výroby a špeciálnej výroby,
- nebude dochádzať k bankrotom alebo reštrukturalizácii najviac zasiahnutých podnikov.

Rámce tohto systému navrhujú a podporujú i Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora a Agrárna komora Slovenska, ktorí:

- súhlasia s pokračovaním schémy štátnej pomoci na platby poistného v poľnohospodárskej výrobe s požiadavkou rastu objemu pomoci a
- podporujú zriadenie fondu ťažko poistiteľných a nepoistiteľných rizík / rizikový fond/.

Príloha 1

Úradný vestník EÚ (31.3.2016) 2016/429

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2016/429 z 9. marca 2016 o prenosných chorobách zvierat a zmene a zrušení určitých aktov v oblasti zdravia zvierat („právna úprava v oblasti zdravia zvierat“)

KAPITOLA 2 Choroby zo zoznamu, objavujúce sa choroby a druhy zo zoznamu

článok 5 Zaradovanie chorôb do zoznamu

1. Pravidlá prevencie a kontroly chorôb vzťahujúce sa na konkrétne choroby, ktoré sú stanovené v tomto nariadení, sa uplatňujú na:

a) tieto choroby zo zoznamu:

- i) slintačku a krívačku;
- ii) klasický mor ošipaných;
- iii) africký mor ošipaných;
- iv) vysokopatogénnu aviárnu influenzu;
- v) africký mor koní a

b) choroby zo zoznamu uvedené v zozname v prílohe II.

PRÍLOHA II ZOZNAM CHORÔB

- mor hovädzieho dobytká	- kampylobakteriôza
- mor malých prežúvavcov	- listeriôza
- vezikulárna choroba ošipaných	- salmonelôza (zoonotická salmonela)
- katarálna horúčka oviec	- trichinelôza
- porcínna enterovírusová encefalomyelitída	- verotoxín produkujúca E. coli
- kiahne oviec alebo kôz	- vírusová hemoragická septikémia (VHS)
- horúčka údolia Rift	- infekčná hematopoetická nekróza (IHN)
- nodulárna dermatitída	- epizootická hematopoetická nekróza u rýb (EHN)
- vezikulárna stomatitída	- epizootický ulcerózný syndróm u rýb (EUS)
- venezuelská encefalomyelitída koní	- bonamióza (Bonamia exitiosa)
- epizootická hemoragická choroba jeleňovitých	- perkinsóza (Perkinsus marinus)
- pľúcna nákaza hovädzieho dobytká	- mikrocytóza (Microcytos mackini)
- pseudomor hydiny	- syndróm Taura u kôrovcov
- tuberkulóza hovädzieho dobytká	- choroba žltých hláv u kôrovcov
- brucelóza hovädzieho dobytká (B. abortus)	- herpesviróza kaprov koi (KHV)
- brucelóza oviec a kôz (B. melitensis)	- infekčná anémia lososov (ISA)
- antrax (slezinová sneť)	- marteilióza (Marteilia refringens)
- besnota	- bonamióza (Bonamia ostreae)
- echinokokóza	- ichtyoftirióza (choroba bielych škvrn) u kôrovcov.
- transmisívne spongiformné encefalopatie (TSE)	